

VAMMAISPALVELULAIN TALOUDELLINEN TUKI SEKÄ MUUT MÄÄRÄRAHASIDONNAISET PALVELUT JA TUKITOIMET

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen soveltamisohje 1.10.2025 alkaen

KANTA-HÄMEEN HYVINVOINTIALUE

Hyväksytty Kanta-Hämeen hyvinvointialueen
aluehallituksen kokouksessa XXX § xxx

Sisällysluettelo

1	Vammaispalvelulain taloudellinen tuki sekä muut määrärahasidonnaiset palvelut ja tukitoimet Kanta-Hämeen hyvinvointialueella.....	1
1.1	Yleistä taloudellisesta tuesta sekä muista määrärahasidonnaisista tukitoimista ja palveluista.....	1
1.2	Taloudellisen tuen, palveluiden ja tukitoimien kohdentaminen eniten tarvitseville	1
2	Taloudellinen tuki	2
2.1	Mihin tarkoitukseen taloudellista tukea voidaan myöntää?	2
2.2	Taloudellinen tuki auton tai muun kulkuneuvon hankintaan ja kulkuvälineeseen tehtävät muutostyöt.....	3
2.2.1	Myöntämisperusteet auton tai muun kulkuneuvon hankintatukeen.....	3
2.2.2	Myöntämisperusteet auton tai muun kulkuneuvon muutostöihin	4
2.2.3	Myönnettävän tuen suuruus.....	5
2.3	Taloudellinen tuki muihin välineisiin ja teknisiin ratkaisuihin	6
2.3.1	Välttämättömät muutostyöt ja uuden välineen, koneen tai laitteen hankkiminen	7
3	Muut palvelut ja tukitoimet.....	7
3.1	Kohteet ja myöntämisperusteet.....	7
4	Valmennus määrärahasidonnaisena palveluna vammaisen henkilön perheenjäsenelle tai muulle läheiselle	9
5	Taloudellisen tuen sekä muiden palvelujen ja tukitoimien hakeminen ja päätöksenteko.....	10
5.1	Taloudellisen tuen, palvelujen ja tukitoimen hakeminen	10
5.2	Palvelutarpeen arviointi ja asiakas- ja palvelusuunnitelma	11
5.3	Kuuleminen sekä päätös taloudellisesta tuesta, palvelusta tai tukitoimesta.....	12
5.4	Päätöksen tiedoksi antaminen ja muutoksenhaku	13
6	Ohjeeseen liittyvä lainsäädäntö	14

1 Vammaispalvelulain taloudellinen tuki sekä muut määrärahasidonnaiset palvelut ja tukitoimet Kanta-Hämeen hyvinvointialueella

1.1 Yleistä taloudellisesta tuesta sekä muista määrärahasidonnaisista tukitoimista ja palveluista

Vammaispalvelulain (675/2023) tarkoituksena on lain 1 §:n mukaisesti toteuttaa vammaisen henkilön yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja osallistumista yhteiskunnassa sekä ehkäistä ja poistaa niiden toteutumisen esteitä, tukea vammaisen henkilön itsenäistä elämää ja itsemääräämisoikeuden toteutumista sekä turvata vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen ja edun mukaiset, riittävät ja laadultaan hyvät palvelut.

Vammaispalvelulakia sovelletaan lain 2 §:n mukaan erityispalveluiden järjestämiseen niille vammaisille henkilöille, jotka tarvitsevat vamman tai sairauden aiheuttaman pitkäaikaisen fyysisen, kognitiivisen, psyykkisen, sosiaalisen tai aisteihin liittyvän toimintarajoitteen johdosta välttämättä apua tai tukea tavanomaisessa elämässä.

Pääperiaatteena on, että vammainen henkilö saa palvelut osana yleistä palvelujärjestelmää yhdenvertaisesti muiden kanssa. Vammaispalvelulain mukaiset erityispalvelut täydentävät yleisiä sosiaali-, terveys- ja muita peruspalveluja. Ne turvaavat vammaisen henkilön tarvitseman avun ja tuen tilanteissa, joissa muussa laissa tarkoitetut palvelut eivät ole henkilön yksilöllisen palvelutarpeen ja edun kannalta sopivia ja riittäviä. Edellytyksenä on lisäksi, että erityispalvelut ovat henkilölle välttämättömiä itsenäisen elämän, osallisuuden tai yhdenvertaisuuden toteutumiseksi.

Osa vammaispalvelulain tarkoittamista palveluista ja tukitoimista ovat niin sanottuja määrärahasidonnaisia tukitoimia ja palveluja, jotka eivät kuulu subjektiivisten oikeuksien piiriin. Palveluita ja tukitoimia myönnetään määrärahojen puitteissa ja niitä voidaan kohdentaa eniten tarvitseville. Hyvinvointialueen on kuitenkin huolehdittava siitä, että vammaisille tarkoitettu taloudellinen tuki ja muut määrärahasidonnaiset palvelut ja tukitoimet järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin hyvinvointialueella esiintyvä tarve edellyttää.

Vammaispalvelulain mukaisista palveluista ja tukitoimista määrärahasidonnaisia ovat 32 §:n mukainen taloudellinen tuki, 34 §:n mukaiset muut palvelut ja tukitoimet sekä 7 §:n mukainen valmennus vammaisen henkilön perheenjäsenelle tai muulle läheiselle. Tässä ohjeessa on tarkennettu taloudellisen tuen sekä muiden palvelujen ja tukitoimien myöntämisen edellytyksiä ja kriteereitä.

1.2 Taloudellisen tuen, palveluiden ja tukitoimien kohdentaminen eniten tarvitseville

Vammaispalvelulain taloudellinen tuki sekä muut määrärahasidonnaiset palvelut ja tukitoimet kuuluvat hyvinvointialueen yleisen järjestämisvelvollisuuden piiriin. Määrärahasidonnaisia etuuksia myönnettäessä harkintavalta on subjektiivisia oikeuksia laajempi, kun arvioidaan tuen tarvetta ja sitä, mitä palveluita järjestetään ja

mitä tukitoimia kustannetaan. Käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa tukea myönnetään ensisijaisesti niille, jotka ovat eniten tuen tarpeessa ja heikoimmassa asemassa. Ensisijaisesti korvataan palveluja ja tukitoimia, joilla edistetään selviytymistä välttämättömistä päivittäisistä toimista kotona, työssä tai opinnoissa.

Oikeuskäytännössä ja oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että tarkoitukseen varattujen määrärahojen loputtua hyvinvointialueella ei ole velvollisuutta myöntää hakijalle määrärahasidonnaista vammaispalvelua, vaikka hakija täyttäisi vammaispalvelulaissa säädetyt edellytykset. Hyvinvointialueella ei ole myöskään ehdotonta velvollisuutta myöntää palvelua silloinkaan, kun henkilön todetaan olevan palvelun tarpeessa ja määrärahoja olisi vielä käyttämättä, jos hyvinvointialueella voidaan ennakoida, että hyvinvointialueen vammaispalveluihin varatut määrärahat eivät riitä kaikille hakijoille. Hyvinvointialue voi tällöin kohdentaa määrärahat kaikkein vaikeimmassa asemassa oleville hakijoille. Edellytyksenä kuitenkin on, että hyvinvointialue noudattaa yleistä järjestämisvelvollisuuttaan eli se varaa tarvetta vastaavalla tavalla riittävät määrärahat kyseessä olevaan palveluun.

2 Taloudellinen tuki

2.1 Mihin tarkoitukseen taloudellista tukea voidaan myöntää?

Hyvinvointialue voi korvata puolet teknisten ratkaisujen ja muiden kuin lääkinnällisen kuntoutuksen välineiden hankkimisesta aiheutuvista kohtuullisista kustannuksista, jos vammaisen henkilö tarvitsee niitä:

- 1) päivittäisissä toimissa,
- 2) liikkumisessa,
- 3) vuorovaikutuksessa tai
- 4) vapaa-ajan toiminnoissa.

Hyvinvointialue korvaa kokonaan toimintarajoitteen edellyttämät välttämättömät ja kohtuulliset muutostyöt, jotka tehdään vakiomalliseen välineeseen tai muuhun tekniseen ratkaisuun sekä autoon tai muuhun kulkuvälineeseen.

Välineellä tarkoitetaan laajasti erilaisia päivittäisissä toimissa, liikkumisessa, vuorovaikutuksessa sekä vapaa-ajan toiminnoissa tarvittavia välineitä, koneita ja laitteita. Teknisillä ratkaisuilla tarkoitetaan erilaisia kehittyvän tekniikan ja teknologian mahdollistamia ratkaisuja, joilla voidaan tukea vammaisen henkilön osallistumista ja itsenäistä elämää.

Korvattavia välineitä ja teknisiä ratkaisuja voivat olla esimerkiksi:

- kommunikointimahdollisuuksia lisäävät viestintävälineet,
- toimintarajoitteen vuoksi perustellut kodinkoneet,
- harrastus- ja vapaa-ajan toiminnoissa tarpeelliset välineet ja laitteet sekä
- erilaiset turvallisuusvälineet ja -laitteet sekä niihin liittyvät tekniset ratkaisut.

Edellytyksenä on, että tuen avulla voidaan edistää vammaispalvelulain tarkoituksen toteutumista sekä poistaa toimintarajoitteesta johtuvia esteitä ja haittoja päivittäisissä

toiminnoissa, liikkumisessa, vuorovaikutuksessa sekä vapaa-ajan toiminnoissa. Korvaus kattaa sellaisia välineeseen tai tekniseen ratkaisuun sisältyviä erityiskustannuksia, jotka johtuvat vammasta tai sairaudesta. Sen sijaan tavanomaista, useimmissa kotitalouksissa käytössä olevaa välinettä tai teknistä ratkaisua ei korvata.

Taloudellista tukea voidaan myöntää auton tai muun kulkuneuvon hankintaan. Kyse on silloin yhdestä vammaispalvelulain mukaisen liikkumisen tuen toteuttamistavoista, ja asiaa arvioitaessa on huomioitava myös liikkumisen tukea koskeva säännöstö.

Hyvinvointialue voi myös antaa taloudellisena tukena korvauksetta vammaisen henkilön käyttöön teknisiä ratkaisuja ja muita kuin lääkinnällisen kuntoutuksen välineitä. Välineet palautetaan hyvinvointialueelle tarpeen päätyttyä.

2.2 Taloudellinen tuki auton tai muun kulkuneuvon hankintaan ja kulkuvälineeseen tehtävät muutostyöt

Taloudellista tukea voidaan myöntää auton tai muun kulkuneuvon (esimerkiksi mönkijä) hankintaan. Kulkuneuvolla ei tarkoiteta sähköpyörätuolia, sähkömopoa tai muita lääkinnällisenä kuntoutuksena myönnettäviä apuvälineitä. Tämä tuki on yksi vammaispalvelulain mukaisen liikkumisen tuen toteuttamistavoista. Liikkumisen tukena auton tai muun kulkuneuvon hankintaan tarkoitetun taloudellisen tuen myöntämisen edellytyksistä säädetään liikkumisen tukea ja sen toteuttamista koskevissa vammaispalvelulain pykälissä ja sitä koskee tältä osin myös Kanta-Hämeen hyvinvointialueen soveltamisohje sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain mukaisista liikkumista tukevista palveluista.

Auton hankintatuen lisäksi tai sijaan voidaan myöntää uuteen tai vanhaan autoon tehtäviä muutostöitä tai apuvälineitä. Hyvinvointialue korvaa kokonaan toimintarajoitteen edellyttämät välttämättömät ja kohtuulliset muutostyöt, jotka tehdään vakiomalliseen välineeseen tai muuhun tekniseen ratkaisuun sekä autoon tai muuhun kulkuvälineeseen. Muutostyöt korvataan kokonaan ottaen huomioon taloudellisen tuen määrärahasidonnaisuus. Välttämättömiä ovat sellaiset muutostyöt, jotka mahdollistavat vakiomallisen välineen tai muun teknisen ratkaisun käytön.

2.2.1 Myöntämisperusteet auton tai muun kulkuneuvon hankintatukeen

Auton tai muun kulkuneuvon korvaamista arvioitaessa selvitetään, miten kulkuneuvo helpottaa vammaisen henkilön omatoimista liikkumista ja missä määrin se on sairauden tai vamman vuoksi välttämätön.

Auton tai muun liikkumisvälineen kustannusten korvaamisen edellytyksenä on, että vammasta tai sairaudesta aiheutuva kulkuneuvon tarve on jatkuva, päivittäinen tai usein toistuva ja helpottaa vammaisen henkilön omatoimista liikkumista. Tuki auton tai muun kulkuvälineen hankintaan kohdennetaan ensisijaisesti henkilöille, joille oma auto mahdollistaa työssäkäynnin, tutkintoon tähtäävän opiskelun tai muun vastaavan aktiivisen toiminnan edellyttämän jokapäiväisen liikkumisen. Tuki kohdennetaan ensisijaisesti hakijoille, joiden kohdalla auton käyttö merkittävästi vähentää kuljetuspalvelun tarvetta. Lisäksi tukea voidaan myöntää, jos perheessä on lapsi, joka

ei vammansa tai apuvälinetarpeensa vuoksi pysty kulkemaan joukkoliikennevälineissä perheen mukana ja jonka säännöllistä kuljetustarvetta ei ole muutoin pystytty turvaamaan. Ensisijaisesti korvataan lapsen vamman tai sairauden takia tarpeelliset lisälaitteet perheen jo käytössä olevaan autoon lapsen jokapäiväisten kuljetusten mahdollistamiseksi.

Vain erityisen painavasta syystä voidaan tukea myöntää vaikka vammaisen henkilö ei itse kykenisi ajamaan autoa. Vammaisen henkilön tulee kuitenkin aina olla auton omistaja ja hänellä tulee olla todellinen mahdollisuus liikkua autolla ja auton tulee olennaisesti helpottaa hänen omatoimista ja itsenäistä suoriutumistaan verrattuna siihen, että hän saa kuljetuspalveluja.

Korvausta voidaan myöntää uuteen tai käytettyyn autoon. Käytettyyn autoon korvausta voidaan myöntää, jos auto on hyväkuntoinen ja katsastettu ja siihen voidaan tarvittaessa asentaa ajon kannalta välttämättömät lisälaitteet. Käytetystä autosta vammaisen henkilön on toimitettava autoliikkeen kirjallinen kunto- ja hinta-arvio.

Jos hyvinvointialue on myöntänyt taloudellista tukea auton tai muun kulkuneuvon hankintaan, on vammaisella henkilöllä oikeus lisäksi saada muuta liikkumisen tukea vähintään 24 yhdensuuntaista matkaa vuodessa, ellei vammaisen henkilö hae tätä pienempää määrää matkoja. Kuljetuspalvelut ja autoavustus otetaan huomioon kokonaisuutena arvioitaessa henkilön tarvetta näille palveluille.

Vammaisella henkilöllä on oikeus perustellusta syystä vaihtaa autoa. Auton vaihtamisen osalta edellytyksenä on, että aikaisemmin myönnetty auto ei vastaa enää sairaudesta tai vammasta aiheutuvaa tarvetta. Perusteltu syy voi olla esimerkiksi auton kunto tai sen vahingoittuminen korjauskelvottomaksi tai vamman tai sairauden pahentuminen. Tarpeen muuttuminen tulee hakemuksen yhteydessä aina pystyä osoittamaan. Pelkästään käyttömukavuus tai muu vammaan tai sairauteen liittymätön peruste ei oikeuta saamaan korvausta auton vaihtamiseen. Avustusta myönnettäessä otetaan huomioon kulunut aika edellisen autoavustuksen myöntämisestä samoin kuin edellisen auton käyttö. Pääsääntöisesti avustusta ei myönnetä kahdeksaa (8) vuotta vähemmäksi ajaksi eikä alle 200 000 km ajatun auton vaihtamiseen.

2.2.2 Myöntämisperusteet auton tai muun kulkuneuvon muutostöihin

Vakiomalliseen autoon tehdyistä vammasta tai sairaudesta johtuvista välttämättömistä muutostöistä aiheutuneet kustannukset korvataan määrärahojen sallimissa rajoissa kokonaan. Hakijan tulee etukäteen selvittää ja osoittaa, että välttämättömät muutostyöt voidaan asentaa autoon kohtuullisin kustannuksin.

Päätökseen vaikuttavat vammaisen henkilön yksilölliset olosuhteet ja hänen vammansa tai sairautensa edellyttämä tarve. Muutostöillä tulee olla ratkaiseva merkitys vammaisen henkilön mahdollisuuteen ajaa itse autoa.

Korvaus autoon tehtäviin muutostöihin kohdennetaan ensisijaisesti henkilöille, joille muutostyöt mahdollistavat työssäkäynnin, tutkintoon tähtäävän opiskelun tai muun vastaavan aktiivisen toiminnan edellyttämän jokapäiväisen liikkumisen. Yksilöllisen harkinnan mukaan muutostöitä voidaan myöntää myös silloin, jos muutostöiden

myöntäminen vähentää merkittävästi henkilön kuljetuspalvelun tarvetta tai muusta erityisestä syystä. Myös vammaisen lapsen perheen autoon voidaan myöntää muutostöitä, jotka ovat välttämättömiä lapsen kuljettamiseksi autossa, mikäli lapsen kuljetustarve on runsasta ja säännöllistä.

Autoon korvattavien muutostöiden on oltava vamman takia välttämättömiä. Välttämättömiä muutostöitä ovat sellaiset tekniset ratkaisut, joiden avulla vakiomallista konetta tai laitetta voidaan ylipäättänsä käyttää. Autoon tehtäviä välttämättömiä muutostöitä ja lisälaitteita voivat olla esimerkiksi käsihallintalaitteet, nostolaitteet tai kääntyvä istuin. Automaattivaihteita, lämmitintä, talvirenkaita tai muita tavanomaisia lisävarusteita tai huoltokustannuksia ei korvata.

Mikäli muutostyö vain parantaa vakiomallisen laitteen käyttöominaisuuksia tai se on muutoin hyödyllinen tai omaa esteettisiä arvoja, ei kyse ole korvattavasta välttämättömästä muutostyöstä.

2.2.3 Myönnettävän tuen suuruus

Arvioitaessa auton tai muun kulkuneuvon hankintaan myönnettävän taloudellisen tuen määrää lähtökohtana on vammaisen henkilön välttämättä toimintarajoitteensa vuoksi tarvitsema automalli ja varustelutaso. Henkilö voi halutessaan hankkia paremmin varustellun auton, mutta auton hankinnan tuen määrässä otetaan huomioon vain toimintarajoitteesta aiheutuvat välttämättömät ja kohtuulliset kustannukset.

Auton hankintatukea on mahdollista saada uudelleen silloin, kun aiemman tuen avulla hankittu auto ei enää käyttöiän tai vammaisen henkilön muuttuneiden tarpeiden takia vastaa tarkoitustaan. Kustannuksina huomioidaan vammaiselle henkilölle auton hankinnasta aiheutuvat todelliset, välttämättömät ja kohtuulliset kustannukset. Kohtuuhinta määritellään asiakaskohtaisesti vammasta tai sairaudesta aiheutuvan välttämättömän tarpeen perusteella.

Vammaispalvelulain perusteella voidaan myöntää tukea käytetyn tai uuden auton hankintaan. Korvausta voi saada puolet autosta aiheutuvista kohtuullisista kustannuksista. Korvaussummaa arvioitaessa otetaan huomioon autoveronpalautus, vanhasta autosta saatava hyvitys tai todennäköinen hinta, jos autoa ei myydä, sekä muu mahdollinen tuki autoon (esim. vakuutuskorvaus). Jäljelle jäävistä kohtuuhintaisen auton hankintakustannuksista korvataan puolet määrärahojen puitteissa, mikä tavanomaisesti on enintään 6000 euroa. Hyvinvointialue voi myös kohdentaa määrärahoja siten, että korvausta maksetaan alle puolet kohtuullisista kustannuksista.

Korvausta auton hankintakustannuksista myönnetään yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Hakijan tulee antaa kirjallinen selvitys hankittavan auton loppurahoituksesta. Hakijan tulee selvittää ja osoittaa, että välttämättömät muutostyöt/lisälaitteet voidaan asentaa autoon kohtuullisin kustannuksin.

Päätöksenteossa tulee ottaa huomioon hakijan aikaisemmat päätökset sekä mahdollisuus saada avustusta tai korvausta ensisijaisen lainsäädännön kautta esim. vakuutusyhtiöltä. Vahinkotapauksissa on huomattava vammaispalvelulain 15 §:n

mukainen säännös hyvinvointialueen oikeudesta periä vakuutuslaitoksen myöntämä korvaus itselleen.

Liikkumisvälineeseen tehdyt vamman edellyttämät välttämättömät muutostyöt korvataan kohtuullisilta osin kokonaan.

2.3 Taloudellinen tuki muihin välineisiin ja teknisiin ratkaisuihin

Luvussa 2.2 on käsitelty taloudellista tukea auton tai muun kulkuneuvon hankintaan ja autoon/kulkuneuvon liittyvien muutostöiden/apuvälineiden korvaamiseen. Tämän lisäksi hyvinvointialue voi korvata puolet myös muiden teknisten ratkaisujen ja välineiden hankkimisesta aiheutuvista kohtuullisista kustannuksista, jos vammaisen henkilö tarvitsee niitä päivittäisissä toimissa, liikkumisessa, vuorovaikutuksessa tai vapaa-ajan toiminnoissa.

Korvaus kattaa sellaisia tekniseen ratkaisuun tai välineeseen sisältyviä erityiskustannuksia, jotka johtuvat vammasta tai sairaudesta. Välineellä tarkoitetaan laajasti erilaisia päivittäisissä toimissa, liikkumisessa, vuorovaikutuksessa sekä vapaa-ajan toiminnoissa tarvittavia välineitä, koneita ja laitteita. Teknisillä ratkaisuilla tarkoitetaan erilaisia kehittyvän tekniikan ja teknologian mahdollistamia ratkaisuja, joilla voidaan tukea vammaisen henkilön osallistumista ja itsenäistä elämää.

Korvauksen ulkopuolelle jäävät lääkinnällisenä kuntoutuksena myönnettävät välineet, koneet ja laitteet. Asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden hankkimisesta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset korvataan puolestaan ensisijaisesti vammaispalvelulain 22 §:n mukaisena esteettömän asumisen tukena.

Edellytyksenä muun välineen/teknisen ratkaisun korvaamiselle on, että vammaisen henkilö tarvitsee vamman tai sairauden johdosta välinettä tai teknistä ratkaisua välttämättä jokapäiväisessä elämässä suoriutumisessa. Välineen tai teknisen ratkaisun tulee edistää vammaisen henkilön itsenäistä suoriutumista ja poistaa toimintarajoitteesta johtuvia esteitä ja haittoja päivittäisissä toiminnoissa, liikkumisessa, vuorovaikutuksessa ja vapaa-ajan toiminnoissa. Kohdennettaessa tukea eniten tarvitseville, arvioidaan henkilön erityistä tarvetta, taloudellista tilannetta ja muita hänelle järjestettyjä palveluja.

Korvattavia välineitä ja teknisiä ratkaisuja voivat olla esimerkiksi kommunikointimahdollisuuksia lisäävät viestintävälineet, toimintarajoitteen vuoksi perustellut kodinkoneet, harrastus- ja vapaa-ajan toiminnoissa tarpeelliset välineet ja laitteet, erilaiset turvallisuusvälineet ja -laitteet niihin liittyvine teknisine ratkaisuineen sekä erilaiset päivittäisissä toiminnoissa vamman kannalta välttämättömät erityisvälineet ja lisävarusteet.

Tietokoneisiin ja puhelimiin ei myönnetä korvausta, koska ne ovat tavanomaisia kaikkien jokapäiväisessä elämässä tarvitsemia laitteita.

Kodinkoneeseen voidaan erityisistä perusteista myöntää korvausta, jos se tukee ja edistää vaikeavammaisen henkilön omatoimista selviytymistä ja on välttämätön hänen itsenäiselle suoriutumiselleen kotona. Kodinkoneen tarpeen tulee johtua vammasta tai sairaudesta, joka aiheuttaa toimintarajoituksia. Edellytyksenä on, että henkilö ei pysty ilman ko. konetta suoriutumaan kodinhoidollisista tehtävistä tai niiden

tekeminen ilman kodinkonetta pahentaa vammasta aiheutuvia haittoja. Tavanomaisiin kodinkoneisiin, joilla ei ole tekemistä itse vamman tai sairauden kanssa ei myönnetä avustusta, vaikka henkilö tarvitsisi vammansa takia juuri tietyn merkkisen kodinkoneen. Tarvetta arvioitaessa otetaan huomioon henkilön saamat mahdolliset ensisijaiset palvelut, kuten henkilökohtainen apu.

Ilmalämpöpumppuun ei myönnetä korvausta, koska se on tavanomainen asunnon lämmittämiseen, viilentämiseen ja energiansäästämiseen liittyvä laite.

Kun vammaiselle henkilölle maksetaan korvausta välineen, koneen tai laitteen hankintaan, tulee se vammaisen henkilön omistukseen. Tällöin henkilö vastaa itse välineen, koneen tai laitteen korjauskustannuksista. Väline, kone tai laite voidaan myöntää myös korvauksetta vammaisen henkilön käyttöön. Tällöin myös sen korjaus- ja huoltokustannukset korvataan kokonaan. Käyttöön saatu väline, laite tai kone pitää palauttaa, kun sen käytölle ei enää ole perusteita.

2.3.1 Välttämättömät muutostyöt ja uuden välineen, koneen tai laitteen hankkiminen

Vakiomalliseen välineeseen, koneeseen tai laitteeseen tehdyt vamman vaatimat välttämättömät muutostyöt korvataan kokonaan. Edellytyksenä, on että vammaisen henkilö välttämättä tarvitsee konetta, laitetta tai välinettä päivittäisissä toiminnoissa suoriutumiseen. Muutostöiden on oltava vamman tai sairauden vuoksi välttämättömiä, mikä tarkoittaa, että konetta, välinettä tai laitetta ei voida käyttää ilman muutostyötä.

Perustellusta syystä vammaisella henkilöllä on oikeus vaihtaa väline uudempaan malliin tai hankkia kokonaan uusi laite. Uuden korvauksen saamisen edellytyksenä kuitenkin on, että

- aikaisemmin myönnetty väline tai laite ei vastaa enää sairaudesta tai vammasta aiheutuvaa tarvetta
- laite ei enää toimi tai
- vamma tai sairaus on edennyt siten, ettei laite enää sovellu siihen tarkoitukseen, mihin se on alkuperin myönnetty.

Tarpeen muuttuminen tulee hakemuksen yhteydessä aina pystyä osoittamaan. Pelkästään käyttömukavuus tai muu vammaan tai sairauteen liittymätön peruste ei oikeuta saamaan korvausta uuden laitteen hankkimisesta.

3 Muut palvelut ja tukitoimet

3.1 Kohteet ja myöntämisperusteet

Hyvinvointialue voi järjestää vammaispalvelulain 34 §:n perusteella myös muita lain tarkoituksen toteuttamiseksi tarvittavia palveluita ja taloudellisia tukitoimia.

Hyvinvointialue voi päättää, millaisiin tarpeisiin se näitä järjestää. Lähtökohtana on vammaispalvelulain määritelty tarkoitus toteuttaa vammaisen henkilön yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja osallistumista yhteiskunnassa sekä ehkäistä ja poistaa niiden toteutumisen esteitä, tukea itsenäistä elämää ja itsemääräämisoikeuden toteutumista sekä turvata yksilöllisen tarpeen ja edun mukaiset, riittävät ja laadultaan hyvät palvelut. Muun palvelun tai tukitoimen saaminen on oltava asiakkaan yksilöllisen tilanteen perusteella välttämätöntä.

Muilla palveluilla ja tukitoimilla voidaan joustavasti täydentää vammaisen henkilön tarvitseman avun ja tuen kokonaisuutta. Tällä mahdollistetaan laissa mainitsemattomat ja esimerkiksi uudet ja ennakkoimattomat palvelut, jotka voivat olla tulevaisuudessa tarpeellisia.

Vammaiselle henkilölle voidaan korvata määrärahojen puitteissa esimerkiksi ylimääräiset vaatekustannukset, jotka johtuvat vamman tai sairauden aiheuttaman toimintarajoitteen vuoksi vaatteiden tavanomaista suuremmasta kulumisesta tai siitä, että henkilö ei voi käyttää valmiina ostettavia vaatteita tai jalkineita. Kyseeseen voi tulla esimerkiksi tilanne, jossa apuvälineet, kuten ortoosit, tukisidokset ja erikoiskengät kuluttavat vaateesta normaalia nopeammin. Nämä saattavat edellyttää myös erityisiä muokkauksia tai kaavoja vaatteisiin tai jalkineisiin.

Ylimääräisinä vaatekustannuksina korvataan tavanomaisten ja valmiina ostettavien vaatteiden ja vammaisen tarvitsemien erityisvaatteiden kustannusten erotus. Vammaisen henkilön tulee esittää selvitys kustannuksista. Kustannuksista huomioidaan kohtuullinen osa. Vähennyksenä otetaan huomioon kaikki sellaiset menot ja kustannukset, jotka voidaan normaalisti katsoa syntyvän vaateen hankkimisesta. Mikäli kustannuksista huomioidaan vammaisen esittämää kustannusta pienempi osa, tulee päätöksen perusteluista ilmetä mihin kustannusten kohtuullistaminen on perustunut.

Ylimääräiset vaatekustannukset korvataan yksilöllisen tarveharkinnan perusteella ja tällöin huomioidaan kunkin hakijan erityispiirteet. Mikäli vammaisen henkilö voi käyttää valmiina ostettavia vaatteita tai jalkineita eikä niiden kulumisen ole tavanomaista suurempaa, ei synny korvattavia ylimääräisiä kustannuksia, vaikka vamman vuoksi olisikin käytettävä esim. tietyn mallista tai merkkistä vaateesta tai jalkineita. Jos vammaisen henkilö ei voi käyttää molemmissa jaloissa samansuuruisia jalkineita ja joutuu tästä syystä ostamaan kahdet eri suuruiset jalkineet, voidaan toinen jalkinepari korvata hänelle.

Ylimääräisiä kustannuksia arvioitaessa voidaan vähennyksenä ottaa huomioon kaikki sellaiset menot ja kustannukset, jotka voidaan normaalisti katsoa syntyvän vaateen hankkimisesta. Vaatekustannusten korvauksissa otetaan huomioon vammaisen henkilön ikä ja vaatteiden käyttötarkoitus. Kulttuurisidonnaiset sekä myös etnisiin tekijöihin liittyvät syyt voivat vaikuttaa korvauksen määrään (esimerkiksi vammaisen romanihenkilön vaatetus).

Arvioitaessa kustannusten ylimääräisyyttä, otetaan huomioon erityisvaatekustannusten ja tavanomaisten vaatekustannusten laskennallinen erotus.

Vammaiselle henkilölle voidaan korvata määrärahojen puitteissa esimerkiksi ylimääräiset kustannukset, jotka aiheutuvat erityisravinnosta tai erityisravintovalmisteista, joita henkilö joutuu käyttämään pitkäaikaisesti ja säännöllisesti. Erityisravintokustannuksina ei korvata sellaisia menoja, jotka

perustuvat vain lääkärin suosituksiin, eikä tavanomaisia ruokatavarakaupan artikkeleihin luettavia ravintoaineita ja valmisteita. Vamman tai sairauden edellyttämä erityisravinnon tai -valmisteen käyttö tulee olla lääketieteellisesti yksityiskohtaisesti selvitetty. Vammaisen henkilön tulee hakemuksessaan selvittää tarvitsemansa erityisravinnon ja erityisvalmisteiden laatu sekä määrät ja niistä aiheutuvat ylimääräiset kustannukset.

Ylimääräisinä erityisravintokustannuksina korvataan tavanomaisen ruoan ja erityisravinnon kustannusten välinen erotus. Erityisravintokustannusten tulee olla välttämättömiä ja pitkäaikaisia. Tavanomaisia ruokatavarakaupan artikkeleihin luettavia ravintoaineita ja valmisteita ei korvata. Hakijan on esitettävä lääkärintodistus, josta käy ilmi erityisravinnon tarve. Lääkärin tai muun ammattihenkilön suositus ei ole kuitenkaan ainoa peruste kustannusten korvaamiselle. Ennen erityisravintokustannusten korvaamista selvitetään mahdolliset ensisijaiset tukimuodot. Erityisravintokustannuksiin voi saada korvausta Kelan vammaistukien, eläkettä saavan hoitotuen ja sairausvakuutuslain perusteella.

Arvioitaessa kustannusten ylimääräisyyttä, otetaan huomioon erityisravintokustannusten ja tavanomaisten ruokakustannusten laskennallinen erotus ja ensisijaisten tukimuotojen kautta saatu taloudellinen tuki.

Erityisravintoon myönnettävän korvauksen suuruutta määrättäessä otetaan huomioon myös ensisijaisten tukimuotojen kautta saatu taloudellinen apu. Eräitä klinisiä ravintovalmisteita voidaan korvata sairausvakuutuslain nojalla Kelasta. Yhtenä tulkintaohjeena voidaan pitää toimeentulotuen perusosan ravintomenojen osuutta.

4 Valmennus määrärahasidonnaisena palveluna vammaisen henkilön perheenjäsenelle tai muulle läheiselle

Vammaisella henkilöllä on oikeus saada vammaispalvelulain 7 §:n mukaista valmennusta, jos hän tarvitsee tukea oppiakseen uusia tai vahvistaakseen olemassa olevia itsenäisessä elämässä tarvittavia taitoja taikka toimiakseen elämässään tapahtuvassa muutostilanteessa tai valmistautuakseen tällaiseen tilanteeseen.

Valmennusta voivat tarvita myös vammaisen henkilön perhe tai muut läheiset. Hyvinvointialue voi järjestää osana vammaisen henkilön omaa valmennusta vammaisen henkilön perheelle ja muille hänelle läheisille henkilöille muuta valmennusta, jos se on tarpeen vammaisen henkilön valmennukselle asetettujen tavoitteiden toteuttamiseksi. Osa perheelle ja muille läheisille henkilöille järjestettävästä valmennuksesta tulee järjestää määrärahoista riippumatta ja osa valmennuksesta on määrärahasidonnaista.

Määrärahasidonnainen valmennus perheelle tai muille läheisille voi olla erilaisten vammaisen henkilön tiedollisten ja toiminnallisten taitojen ja sosiaalisen vuorovaikutuksen edistämiseen tähtäävää valmennusta, joka ei ole viittomakielen opetusta ja puhetta tukevien ja korvaavien kommunikointikeinojen käytön ohjausta tai valmennusta vammaisen henkilön elämänmuutostilanteissa.

Perhe ja muut läheiset henkilöt voivat myös osallistua vammaiselle henkilölle itselleen annettavaan valmennukseen.

Perheellä ja muilla vammaiselle henkilölle läheisillä henkilöillä tarkoitetaan vammaisen henkilön perheenjäsentä tai muuta henkilöä, joka on läheisesti ja tiiviisti mukana vammaisen henkilön elämässä. Perheenjäseniksi katsotaan myös esimerkiksi isovanhemmat ja lapsuudenkodista pois muuttaneet sisarukset ja heidän lapsensa silloin, jos heillä on säännöllistä kanssakäymistä vammaisen henkilön kanssa. Muita vammaiselle henkilölle läheisiä henkilöitä voivat olla esimerkiksi päiväkodin, koulun tai opiskelupaikan henkilökunta. Ratkaisevaa on se, että henkilöt tosiasiallisesti ovat läheisessä ja tiiviissä vuorovaikutussuhteessa vammaisen henkilön kanssa.

5 Taloudellisen tuen sekä muiden palvelujen ja tukitoimien hakeminen ja päätöksenteko

5.1 Taloudellisen tuen, palvelujen ja tukitoimien hakeminen

Hakemukseen, jolla haetaan määrärahasidonnaista taloudellista tukea tai muita palveluita ja tukitoimia, tulee liittää lääkärin tai muun terveydenhuollon ammattihenkilön ajantasainen lausunto tai muu vastaava selvitys asiakkaan toimintakyvystä ja haettavan taloudellisen tuen, palvelun tai tukitoimen välttämättömyydestä.

Lausunnosta tulisi ilmetä vamman tai sairauden pitkäaikaisuus. Pitkäaikaisuuden kesto vamman tai sairauden kohdalla tarkoittaa pääsääntöisesti vähintään noin vuoden kestänyttä toimintakyvyn merkittävää alentumista. Hakija vastaa lausuntojen kustannuksista. Liitteitä ei tarvita, jos nämä tiedot ovat jo päätöksentekijän käytettävissä eikä niissä ole tapahtunut muutoksia.

Mikäli hakemus on puutteellinen, käsittelijä pyytää hakijalta lisäselvitystä ja varaa hakijalle kohtuullisen määräajan sen toimittamiseen. Lisäselvityspyynnössä tarvittaessa yksilöidään, mistä seikoista hakijalta tarvitaan lisäselvitystä. Mikäli asiakas ei pyynnöistä huolimatta toimita lisäselvitystä, tehdään päätös olemassa olevien tietojen perusteella.

Hakemus taloudellisista tukitoimista on tehtävä viimeistään kuuden (6) kuukauden kuluessa siitä, kun vammaisen henkilö on saanut auton tai muun välineen tai teknisen ratkaisun haltuunsa. Jos vakiomalliseen autoon, muuhun välineeseen tai tekniseen ratkaisuun joudutaan tekemään muutostöitä, hakuaika alkaa siitä, kun vammaisen henkilö on saanut muutostyön kohteen valmiina haltuunsa. Kuuden kuukauden määräajasta on kuitenkin poikettava, jos hakemuksen viivästymiselle on hyväksyttävä syy, kuten hakijan pitkäaikainen sairastuminen. Hakijalla on vastuu, että hakemus tulee perille ajoissa.

Autoveronpalautus otetaan huomioon laskettaessa avustuksen suuruutta.

Haettaessa taloudellista tukea autoon/kulkuneuvoon tai siihen tehtäviin muutostöihin on hakemukseen liitettävä seuraavat todistukset ja selvitykset:

Auton hankintatuki

- lääkärintodistus vamman tai sairauden vaikutuksesta liikkumiseen ja hakijan kyvystä ajaa autoa (alle 12 kk vanha)
- oikeaksi todistettu kopio ajokortista
- työssäkäyvältä todistus työsuhteesta tai opiskelijalta opiskelutodistus
- laskelma auton todellisista hankintakustannuksista, auton ajamiseen tarvittavista lisälaitteista ja autoon mahdollisesti tehtävistä muutostöistä
- käytettyä autoa hankittaessa autoliikkeen kirjallinen kuntoarvio
- autoliikkeen kirjallinen arvio vanhasta autosta saatavasta hyvityksestä,
- muut mahdolliset hyvitykset (esim. vakuutusyhtiön korvaus)
- päätös autoveronpalautuksesta
- muut perustelut tuen myöntämiselle

Autoon tehtävät muutostyöt

- lääkärintodistus vamman tai sairauden vaikutuksesta liikkumiseen ja hakijan kyvystä ajaa autoa (alle 12 kk vanha)
- toiminta- tai fysioterapeutin lausunto lisälaitteiden tarpeesta
- oikeaksi todistettu kopio ajokortista
- työssäkäyvältä todistus työsuhteesta tai opiskelijalta opiskelutodistus
- tekninen erittely auton varustetasosta
- kustannusarviot vamman tai sairauden johdosta välttämättömistä lisälaitteista ja arvio muutostöistä aiheutuvista kustannuksista
- muut perustelut muutostöiden tekemiselle

5.2 Palvelutarpeen arviointi ja asiakas- ja palvelusuunnitelma

Henkilöllä on oikeus saada palvelutarpeen arviointi, jollei arvioinnin tekeminen ole ilmeisen tarpeetonta esimerkiksi siitä syystä, että edellinen palvelutarpeen arviointi on tehty hiljattain eikä asiakkaan olosuhteissa ole tapahtunut muutoksia.

Palvelutarpeen arviointi on aloitettava viipymättä ja saatettava loppuun ilman aiheutonta viivytystä. Palvelutarpeen arviointi aloitetaan viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä asiakkaan, omaisen tai läheisen tai laillisen edustajan yhteydenotosta, jos

- henkilö hakee vammaispalvelulain mukaista palvelua
- henkilö on yli 75-vuotias tai
- henkilö saa vammaisetuksista annetun lain (570/2007) 9 §:n 3 momentin 3 kohdan mukaista ylintä hoitotukea.

Jos kyseessä on sosiaalihuoltolain 3 §:ssä tarkoitettu erityistä tukea tarvitseva lapsi, palvelutarpeen arviointi aloitetaan viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä asian vireilletulosta ja sen on valmistuttava viimeistään kolmen kuukauden kuluessa vireille

tulosta. Asia tulee vireille henkilön hakemuksesta tai kun hyvinvointialueen sosiaalihuollon työntekijä on muutoin tehtävissään saanut tietää mahdollisesti sosiaalipalvelujen tarpeessa olevasta henkilöstä.

Palvelutarpeen arviointi tehdään asiakkaan elämäntilanteen edellyttämässä laajuudessa. Arviointi tehdään yhteistyössä asiakkaan ja tarvittaessa hänen omaisensa ja läheisensä sekä muiden toimijoiden kanssa.

Asiakkaan tarve palveluille arvioidaan yksilöllisesti ja arvioinnissa huomioidaan henkilön sairaudesta tai vammasta johtuvat toimintarajoitteet sekä asiakkaan elämäntilanne ja elinympäristö.

Asiakassuunnitelmalla täydennetään asiakkaalle tehtyä palvelutarpeen arviointia, ellei asiakassuunnitelman laatiminen ole ilmeisen tarpeetonta esimerkiksi siitä syystä, että palvelutarpeen arviointi on asiakkaan tilanteen selvittämisen ja jatkotyöskentelyn kannalta riittävä tukimuoto. Asiakassuunnitelma laaditaan yksilöllisesti ja asiakkaan elämäntilanteen edellyttämässä laajuudessa. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä asiakkaan ja tarvittaessa hänen omaisensa ja läheisensä sekä muiden toimijoiden kanssa. Asiakassuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa.

Palvelutarpeen arvioinnissa ja asiakassuunnitelman laatimisessa on noudatettava sosiaalihuoltolain, sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2002, asiakaslaki) ja muiden soveltuvien lakien sääntelyä. Vammaisten henkilöiden kohdalla on noudatettava lisäksi vammaispalvelulain sääntelyä ja iäkkäiden henkilöiden kohdalla on noudatettava myös ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista annetun lain (980/2012, vanhuspalvelulaki) sääntelyä.

5.3 Kuuleminen sekä päätös taloudellisesta tuesta, palvelusta tai tukitoimesta

Asiakasta ja muita asianosaisia kuullaan hallintolain 34–36 §:n mukaisesti ennen päätöksen tekemistä, ellei kuuleminen ole ilmeisen tarpeetonta tai kuulematta jättämiselle on jokin muu laissa säädetty peruste. Kuuleminen voi olla ilmeisen tarpeetonta esimerkiksi siksi, että asiaa on selvitetty tiiviissä yhteistyössä asiakkaan kanssa niin, että asiakas on saanut tietoonsa kaikki päätöksenteon perustana olevat selvitykset, asiakirjat ja tiedot. Lisäksi edellytetään, että asiakas on voinut ilmaista näkemyksensä kaikista selvityksistä ja tiedoista. Tällöin asiakkaan päätökseen kirjataan kuulematta jättämisen perustelut.

Jos kuulematta jättämiselle ei ole laissa säädettyä perustetta, asiakasta ja muita asianosaisia on kuultava. Asiakkaalle toimitetaan kuulemiskirje, jossa ilmoitetaan kuulemisen tarkoitus ja yksilöidään, mistä seikoista selvitystä pyydetään. Kuulemiselle varataan määräaika ja kirjeessä ohjeistetaan, miten asiakas voi pyytää lisää aikaa. Asiakkaalle ja muulle asianosaiselle toimitetaan lisäksi kuulemisen kohteena olevat asiakirjat tai varataan muutoin tilaisuus tutustua niihin. Kuuleminen voidaan toteuttaa suullisesti, mikäli kirjallinen kuuleminen tuottaa asianosaiselle kohtuuttomia vaikeuksia.

Asiakas saa hakemukseensa kirjallisen ja perustellun päätöksen muutoksenhakuohjeineen. Päätöksen palvelusta tekee hyvinvointialueen toiminta- ja delegointisäännössä määrätty viranhaltija.

Enimmäisaika päätöksen tekemiselle on kolme (3) kuukautta siitä, kun asia on tullut vireille. Sosiaalihuoltoasia tulee vireille asiakkaan tai hänen edustajansa hakemuksesta tai kun hyvinvointialueen sosiaalihuollon työntekijä on muutoin tehtävissään saanut tietää mahdollisesti sosiaalipalvelujen tarpeessa olevasta henkilöstä. Määräajasta voidaan poiketa vain, mikäli asian selvittäminen vaatii erityisestä syystä pidemmän käsittelyajan. Erityinen syy voi esimerkiksi olla se, että asiakkaalta joudutaan pyytämään puutteelliseen hakemukseen lisäselvityksiä.

Määrärahasidonnaisia palveluita koskevat päätökset tehdään määräaikaisina.

5.4 Päätöksen tiedoksi antaminen ja muutoksenhaku

Palvelusta tehty päätös on annettava viipymättä tiedoksi asianosaiselle ja muulle tiedossa olevalle, jolla on oikeus hakea siihen oikaisua tai muutosta valittamalla. Päätösten tiedoksi antamisessa noudatetaan hallintolain 9 ja 10 luvun säännöksiä.

Päätös annetaan yleensä tiedoksi tavanomaisella tiedoksiannolla asiakkaalle itselleen tai tämän lailliselle edustajalle siten kuin hallintolain 56 §:ssä tarkemmin säädetään. Tavallinen tiedoksianto toimitetaan postitse kirjeellä vastaanottajalle.

Asiakkaan on mahdollista hakea saamaansa päätökseen oikaisua toimittamalla oikaisuvaatimuksen Kanta-Hämeen hyvinvointialueen yksilöasioiden jaostoon 30 vuorokauden kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Muutoksenhaku aika alkaa siitä, kun asiakas on saanut tiedon päätöksestä, tiedoksisaantipäivää lukuun ottamatta. Päätös katsotaan saadun tiedoksi seitsemäntenä päivänä siitä, kun päätös on annettu postin kuljetettavaksi.

Mikäli yksilöasioiden jaosto pitää viranhaltijan päätöksen ennallaan, asiakas voi hakea päätökseen muutosta hallinto-oikeudesta 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaamisesta. Hallinto-oikeuden päätöksestä voi valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Valittaminen korkeimmalle hallinto-oikeudelle edellyttää valituslupaa, jota haetaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 12 luvun säännösten mukaisesti.

6 Ohjeeseen liittyvä lainsäädäntö

- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014
- Vammaispalvelulaki 675/2023
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000
- Hallintolaki 434/2003